

COPARTICIPAREA PROCESUALĂ ÎN LUMINA CODULUI DE PROCEDURĂ CIVILĂ AL REPUBLICII MOLDOVA

Alexandru PRISAC,
doctor în dr., lector universitar

SUMMARY

This article analyzes the ways in procedural co-participation and the reasons of admission by court in settling the Civil Procedure Code of the Republic of Moldova. Particular attention was made over difference procedural co-participation from other institutions of civil procedure.

There are interpreted certain notions of art. 62 and art. 63 of the Code of Civil Procedure of RM which is a condition of correct application of the provisions mentioned. Also were identified certain imperfections allowed by the legislator in regulating this legal institution.

Keywords: co-participation, grounds, procedural, compulsory, notification.

REZUMAT

În articolul dat sunt analizate felurile coparticipării procesuală și temeiurile admiterii ei de instanța de judecată în reglementarea Codului de procedură civilă al Republicii Moldova. O atenție deosebită făcută asupra diferenței coparticipării procesuale de alte instituții a dreptului procesual civil.

Au fost interpretate anumite noțiuni din art. 62 și art. 63 din Codul de procedură civilă al RM de care este condiționată aplicarea corectă a prevederilor evocate. De asemenea, au fost identificate anumite imperfecțiuni admise de legiuitor în reglementarea acestei instituții juridice.

Cuvinte cheie: coparticipare, temei, procesual, obligatoriu, înștiințare.

Introducere. De cele mai multe ori, la judecarea cauzei în prima instanță există un singur reclamant și un singur pârît, la judecarea în apel un singur apelant și un singur intimat etc. Sunt însă destul de frecvente cazurile în care poziția contradictorie există între mai mult de două persoane, deci când, în același proces, două sau mai multe persoane au calitatea de reclamant ori de pârît [9, p. 53]. O astfel de situație este cunoscută sub denumirea de coparticipare procesuală. Coparticiparea procesuală este participarea concomitentă în același proces a mai multor reclamanți și/sau a mai multor pârîți interesele și pretențiile cărora nu se exclud reciproc [10, p. 133].

Metode aplicate și materiale utilizate. Rezultatele lucrării au fost obținute în urma utilizării următoarelor metode de cunoaștere: sinteza, analiza, și comparația. În particular, analiza a contribuit la evidențierea particularităților felurilor coparticipării procesuale în reglementarea Codului de procedură civilă al RM [2].

Rezultatele obținute și discuții. În cazul coparticipării procesuale participă mai multe persoane, totuși numărul părților nu se schimbă. De-

oarece reclamantul și pârîtul sunt părți ale procedurilor contencioase, instituția coparticipării procesuale este specifică mai mult acestui fel de procedură. De fiecare dată părțile în procesul civil sunt reclamantul și pârîtul. Coparticipanții se numesc coreclamanți (dacă participă de partea reclamantului) și copârîți (dacă participă de partea pârîtului) [13, p. 72]. Codul de procedură civilă nu exclude situația coparticipării procesuale de partea reclamantului sau a pârîtului atât a persoanei fizice cât și a persoanei juridice [8, p. 206].

Coparticiparea procesuală constituie și o conexare a pretențiilor după subiecții procesuali. Din acest considerent coparticiparea procesuală mai este numită și conexare subiectivă a pretențiilor spre deosebire de conexarea obiectivă a pretențiilor [14, p. 84]. În cazul conexării obiective, de regulă, o persoană înaintează împotriva altei persoane mai multe pretenții (art. 187 din CPC).

Scopul coparticipării procesuale rezidă în următoarele: de a optimiza examinarea cauzelor civile contribuind la o economie de timp și a unor cheltuieli; de a apăra pe cale judiciară drepturile și interesele persoanelor

într-un mod rapid și eficient; de a nu admite ca drepturile altor persoane ce nu au calitate de parte în proces să fie afectate prin soluționarea unei pricini civile; asigură evitarea pronunțării unor hotărâri contradictorii.

Clasificarea coparticipării procesuale poate fi făcută după mai multe criterii, unul fiind criteriul material-juridic. Astfel, în funcție de acest criteriu se deosebesc două feluri ale coparticipării procesuale: coparticiparea obligatorie și coparticiparea facultativă. Coparticiparea obligatorie este reglementată de prevederile art. 62 din CPC, iar cea facultativă de prevederile art. 63 din CPC.

Coparticiparea obligatorie are loc indiferent de voința instanței de judecată, a reclamantului sau a pârîtului, temeiurile ei fiind stipulate expres de legea procesuală, care mai este obligatorie și în virtutea naturii raportului material litigios. Raportul material litigios din care derivă coparticiparea procesuală obligatorie are un caracter unic și indivizibil (de exemplu: în cazul unei acțiuni civile privind executarea unor obligații indivizibile) și este absolut necesar ca hotărârea instanței să statueze în mod unitar față de toți coparticipanții [7,

p. 100]. În cazul coparticipării procesuale obligatorii dreptul (obligația) subiectiv al unui coparticipant este într-o legătură atât de strânsă cu drepturile (obligațiile) subiective ale celorlalți coparticipanți, încât problema apărării acestor drepturi nu poate fi examinată și soluționată într-un proces civil separat [12, p. 226]. Toate acestea și justifică necesitatea reglementării de legea procesuală a coparticipării obligatorii.

Coparticipanții, deseori sunt confundați cu intervenienții. Diferența dintre coparticipanți și intervenienți este:

- de intervenienții principali (art. 65 din CPC), coreclamantii diferă prin aceea că în cazul coreclamantilor pretențiile material-juridice înaintate de fiecare dată sunt similare după obiect și temei; de împotriva, pretențiile intervenienților principali sunt contrare celor înaintate de reclamant sau cu unele elemente similare;

- intervenienții accesorii (art. 67 din CPC), diferă de coreclamantii și copârțiți prin faptul că, pe de o parte, aceștia nu formulează pretenții proprii cu privire la obiectul litigiului și, pe de altă parte, împotriva lor nu este înaintată acțiunea. Intervenienții nu au drepturile speciale pe care le are reclamantul și pârțul (art. 68 din CPC).

Dispozițiile art. 62 alin. (1) al CPC stabilesc două temeuri de coparticipare obligatorie. Conform acestor prevederi, coparticiparea procesuală este obligatorie dacă examinarea pricinii implică soluționarea chestiunii cu privire la drepturile sau obligațiile mai multor reclamanți și/ sau pârțiți atunci când:

a) *obiectul litigiului îl constituie drepturile și obligațiile comune ale mai multor reclamanți sau pârțiți.* Este evident, că obiectul de sine stătător al litigiului pot fi drepturi și obligații concrete (de exemplu, în acțiunea privind obligarea încheierii unui contract, anume raportul juridic ca o totalitate de drepturi și obligații va fi obiectul litigiului). Totuși în cele mai dese cazuri obiectul litigiului sunt obiectele materiale (bani, valorile mobiliare, alte bunuri). De aceea te-

meiul stipulat în alin. (1) lit. „a” al art. 62 din CPC, urmează a fi interpretat extensiv: coparticiparea procesuală obligatorie există dacă obiectul litigiului sunt drepturile (obligațiile) comune mai multor reclamanți și/ sau pârțiți și în egală măsură obiectele raporturilor dreptului civil, familiei, muncii, locative, funciare, ecologice și a altor raporturi juridice apărarea cărora se înfăptuește de instanțele judecătorești de drept comun [15, p. 110].

b) *drepturile și obligațiile reclamanților sau pârțiților decurg din aceleași temeuri de fapt sau de drept.* Prevederile alin. (1) lit. „b” al art. 62 din CPC indică asupra două temeuri de coparticipare procesuală. În primul rând, când drepturile și obligațiile reclamanților sau pârțiților decurg din același temei de fapt, care există atunci când la baza pretențiilor similare ale reclamantului sau a obligațiilor pârțului stau aceleași fapte juridice. Astfel, într-un proces pot fi înaintate pretenții privind repararea prejudiciului prin distrugerea bunului, prin vătămarea sănătății, prin mai multor persoane, care a fost cauzat în urma unui accident rutier [16, p. 105]. Acțiunea ilicită de cauzare a acestui prejudiciu constituie acel temei de fapt.

În al doilea rând, când drepturile și obligațiile reclamanților sau pârțiților decurg din același temei de drept. Un astfel de temei de coparticipare procesuală obligatorie ar fi atunci când pretențiile similare ale reclamantului sau obligațiile pârțului derivă și au ca sancțiune dispozițiile aceleiași norme juridice. De noi a fost desprins acest temei de coparticipare procesuală obligatorie din cuvintele „sau de drept” din alin. (1) lit. „b” al art. 62 din CPC. Însă după părerea noastră, în această parte norma juridică stipulată în art. 62 alin. (1) lit. „b” din CPC este una discutabilă. Ipoteza normei juridice din care derivă drepturile reclamantului sau obligațiile pârțului indică și acele fapte, circumstanțe care stau la baza apariției drepturilor și obligațiilor reclamanților sau pârțiților. De exemplu, în cazul cauzării unui prejudiciu printr-un accident rutier norma juri-

dică ce prevede dreptul reclamantului de a cere repararea prejudiciului și obligația pârțului de a-l repara conține și indicarea faptei cauzatoare de prejudiciu. În concret putem vorbi de prevederile art. 1398 alin. (1) din Codul civil al RM. Prin urmare, legislatorul în alin. (1) lit. „b” al art. 62 din CPC a stipulat două temeuri alternative de coparticipare procesuală, însă de fapt acestea există de fiecare dată concomitent.

În baza acestor temeuri, coparticiparea procesuală este obligatorie la examinarea pricinilor civile privind:

- dezmințirea informației. În conformitate cu prevederile punct. 30 din Hotărârea Plenului CSJ nr. 7 din 24.12.2012 Cu privire la practica aplicării de către instanțele de judecată a unor prevederi a Legii cu privire la libertatea de exprimare [6], în acțiunea care conține cerința privind dezmințirea informației, răspândite în mijloacele de informare în masă, în calitate de pârți figurează autorul și organul de informare în masă (redacția, editura, agenția, alt organ, care realizează limitarea informației);

- dreptul de proprietate comună (de exemplu: examinare pricinilor civile privind împărțirea bunului comun);

- dreptul de autor asupra operelor colective;

- relațiile de succesiune, cum ar fi: pricinile civile privind împărțirea masei succesoriale și în special în litigiile privind acordul de partajare a moștenirii (punct. 75 al Hotărârii Plenului CSJ nr. 13 din 03.10.2005 „Cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației la examinarea cauzelor despre succesiune”[4]);

- declararea nulității căsătoriei. În cazul pricinilor civile privind declararea nulității căsătoriei, acțiunea este înaintată împotriva ambelor soți, dacă dreptul de a cere declararea nulității căsătoriei este exercitat de către alte persoane decât unul dintre soți (art. 42 al Codului familiei [3]).

- ridicarea sechestrului de pe bunurile imobile ce aparțin cu drept de proprietate comună pe cote părți etc.

O problemă pe care o vedem la

interpretarea prevederilor art. 62 din CPC este dacă în cazul coparticipării obligatorii toți coparticipanții ar fi dependenți unul de altul la proces, în particular, la îndeplinirea unor acte de dispoziție (încheierea tranzacției, renunțarea la acțiune, recunoașterea acțiunii). Art. 62 din CPC nu reglementează expres această situație, însă în cazul coparticipării procesuale facultative art. 63 alin. (1)¹ din CPC stabilește expres că în privința aceste coparticipări procesuale fiecare coreclamant sau copîrît participă în proces în mod independent față de ceilalți coparticipanți. Păreră noastră este că în cazul coparticipării procesuale obligatorii coparticipanții sunt dependenți, dar nu în toate cazurile. Excepții pot exista mai mult în cazul temeiului coparticipării procesuale stipulat în art. 62 alin. (1) lit. „b” din CPC. Astfel, coparticipanții la proces vor participa în mod independent în procesul privind repararea prejudiciului prin distrugere bunului, prin vătămarea sănătății, aceștia avînd dreptul să renunțe parțial la acțiune în partea cerinței privind repararea prejudiciului său propriu.

În virtutea principiului disponibilității în procesul civil instanța judecătorească nu poate atrage din oficiu în proces, în caz de coparticiparea obligatorie, coreclamantii care n-au înaintat o acțiunea civilă împreună cu reclamantul care a intentat procesul. De asemenea, instanța judecătorească nu poate din oficiu să introducă în proces copîrîții împotriva cărora reclamantul nu a intentat procesul civil. Însă dacă se constată temeiurile coparticipării procesuale obligatorii, instanța de judecată va înștiința, din oficiu sau la cererea participanților la proces, pe toți coreclamantii și copîrîții despre posibilitatea de a interveni în proces (art. 62 alin. (2) al CPC).

În cazul existenței temeiurilor de coparticipare obligatorie orice persoană are dreptul să solicite intervenirea în proces în calitate de coreclamant sau copîrît. Neintroducerea acestor persoane în proces poate constitui și o încălcarea a prevederilor art. 6 § 1 al Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului și

a libertăților fundamentale. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reiterat că pretenția reclamantului (o companie), potrivit căreia el avea un drept de proprietate asupra unei părți dintr-un bun imobil disputat, a fost prejudiciat atunci cînd Curtea Supremă de Justiție a admis pretențiile lui M. privind recunoașterea dreptului său asupra aceluiși bun imobil, fără a implica însă compania reclamantă ca parte în proces [1]. Dacă instanța de judecată va soluționa pricina civilă privind drepturile unor persoane neantrenate în proces, hotărîrea judecătorească emisă în acest sens va fi casată (art. 388 alin. (1) lit. „d” din CPC).

Este discutabilă chestiunea de a ști dacă în cazul în care persoana care a solicitat de a interveni în proces în calitate de coparticipant, înaintînd o pretenție proprie față de obiectul litigiului și diferită de cea a reclamantului, acesta la introducerea în proces, va avea calitatea de coreclamant sau de intervenient principal. Deci, în acest caz persoana ce a înaintat o pretenție diferită de cea a reclamantului va fi introdusă în calitate de intervenient principal. Totuși pentru a minimaliza incertitudinea în atribuirea corecte a calității procesuale, ar fi oportun ca legislatorul să reglementeze detaliat astfel de situații.

Coparticipanții pot încredința reprezentarea lor în proces unuia sau mai multor coparticipanți. Coparticipantul reprezentant confirmă împuternicirile speciale prevăzute la art. 81 printr-o procură autenticată notarial, iar împuternicirile generale – prin cereri scrise semnate de coparticipantul sau coparticipanții reprezentați, cu excepția reprezentanților autorităților publice (art. 62 alin. (4) din CPC). Anterior modificărilor alin. (4) al art. 62 din CPC nu prevedea actul prin care pot fi formulat împuternicirile coparticipantului reprezentant al tuturor coparticipanților, însă prezenta relevanță este explicat în punct. 13 din Hotărîrea Plenului CSJ nr. 5 din 17.11.2014 „Cu privire la actele judecătorului în faza intențării procesului civil și pregătirii pricinii pentru dezbateri judiciare,” [5] care prevede că coparticipantul-re-

prezentant va confirma împuternicirile speciale prevăzute în art. 81 CPC printr-o procură autenticată la notar, iar împuternicirile generale prin cereri scrise semnate de coparticipantul sau coparticipanții reprezentați. În cazul în care cererea privind împuternicirile generale a fost depusă pînă la începerea dezbaterilor judiciare, judecătorul va admite cererea în baza unei încheieri nesusceptibile de recurs. Iar dacă cererea a fost depusă în procesul dezbaterilor judiciare, o astfel de încheiere, prin prisma art. 269 alin. (2) CPC, se consemnează în procesul-verbal al ședinței de judecată.

Momentul pînă la care coreclamantul sau copîrîtul poate interveni în proces este pînă la închiderea dezbaterilor judiciare înaintea primei instanțe. În instanța de apel sau recurs aceștia nu pot interveni în proces.

Deși momentul pînă la care coreclamantul sau copîrîtul poate interveni în proces este stabilit de alin. (5) al art. 62 din CPC, dacă necesitatea intervenirii în proces a coreclamantilor sau copîrîților este constatată în timpul deliberării, instanța va relua examinarea pricinii în fond, dispunînd înștiințarea coparticipanților. Un astfel de incident procedural poate apărea dacă pe parcursul dezbaterilor judiciare nu au fost elucidate circumstanțele care indică asupra coparticipării obligatorii.

Coparticiparea facultativă – constituie acea categorie de coparticipare procesuală care poate fi admisă de instanța de judecată și nu este impusă de lege. Regula în cazul coparticipării procesuale [7, p. 101] este că ori de cît ori există coparticipare procesuală aceasta este facultativă, iar coparticiparea obligatorie este întîlnită numai în anumite situații de excepție.

Coparticiparea facultativă are loc atunci cînd pretențiile mai multor reclamantii sau a unui singur reclamant înaintate către pîrîți, pot fi examinate și de sine stătător, însă pentru judecarea justă și rapidă a litigiilor instanța de judecată poate să admită examinarea concomitentă a acestor pretenții. Deci, coparticiparea fa-

cultativă este specifică pentru pricinile civile a căror obiect constituie examinarea mai multe pretenții. De exemplu: A. a cauzat incendiu asupra a trei case de locuit. Persoanele vătămate vor avea calitatea reclamanti în pricina civilă privind repararea prejudiciului, iar A. va avea calitatea de pârît. La cererea fiecărui reclamant în parte poate fi intentat un proces civil separat. În acest caz, coparticiparea procesuală poate să nu aibă loc [12, p. 227], însă pentru soluționare justă și rapidă a cauzei civile instanța de judecată este în drept să admită examinarea concomitentă a acestor pretenții în același proces.

Oportunitatea existenței coparticipării procesuale facultative este dictată de principiul economiei procesuale [14, p. 86]. Potrivit acestui principiu procesul civil trebuie desfășurat într-un termen cât mai restîns (sau fără acordarea unui timp îndelungat), depunîndu-se eforturi și mijloace minime și asigurînd-se soluționarea justă și rapidă a cauzei civile [12, p. 105]. Prin urmare, în situația coparticipării procesuale facultative în loc de a fi examinate mai multe pricini civile se examinează doar una singură, fiind pronunțată o hotărîre judecătorească unică, astfel evitîndu-se anumite cheltuieli. Mai mult ca atît, examinarea concomitentă a mai multor pretenții înaintate de reclamant către mai mulți pârîți ori de mai mulți reclamanti către același pârît asigură concentrarea materialului probant într-un singur proces, [12, p. 227] ceea ce constituie o garanție suplimentară în asigurarea pronunțării unei hotărîri judecătorești legale și întemeiate.

Coparticiparea procesuală poate apărea numai potrivit temeiului prevăzut de art. 63 alin. (1) din CPC. Conform prevederilor menționate, coparticiparea facultativă se admite în următoarele condiții care trebuie să fie îndeplinite cumulativ:

a) *pretențiile se află în conexiune prin raportul material juridic dintre coparticipanți, prin pretențiile înaintate sau probele comune.* O astfel de conexiune rezidă în acea legătură tangențială a raporturilor material-juridice. De exemplu, acțiunea

mai multor investitor privind rezilierea contractelor de investire în construcția apartamentelor, înaintată împotriva antreprenorului, solicitînd inclusiv restituirea sumelor de bani. Conexiunea raporturilor material juridice este prin similitudinea pretențiilor înaintate către subiectului comun parte la toate contractele de investire în construcția a apartamentelor.

b) *existența posibilității examinării lor în aceeași procedură și de aceeași instanță,* presupune că pretențiile să fie de natură de a se examina în același fel de procedură, iar potrivit regulilor competenței jurisdicționale aceiași instanță să fie competentă în examinarea tuturor acestor pretenții.

c) *admiterea coparticipării trebuie să urmărească judecarea justă și rapidă a cauzelor civile.* Condiția respectivă este realizată dacă admiterea coparticipării are drept scop evitarea pronunțării unor hotărîri contradictorii în baza probelor comune și pentru a fi examinate mai multe pretenții într-un termen mai redus.

Coparticiparea facultativă poate fi admisă doar la examinarea cauzei în prima instanță. Însă prin exercitarea căilor de atac, coparticipanții se pot alătura la apel (art. 361 din CPC). La faza de pregătire a pricinii pentru dezbateri judiciare, judecătorul soluționează problema intervenirii în proces a coreclamanților și copârîților (art. 185 alin. (1) lit. „a” din CPC). Ulterior pregătirii pricinii pentru dezbateri pînă la finalizarea examinării cauzei în fond coreclamanții sau copârîții își păstrează posibilitatea de a solicita intervenirea lor în proces.

Raporturile dintre coparticipanți, în cazul coparticipării facultative, sunt guvernate de principiul independenței procesuale a coparticipanților. Potrivit principiului dat, fiecare coparticipant este independent în exercitarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor sale procedurale. Independența procesuală a fiecărui coparticipant presupune că actele îndeplinite de unul din coparticipanți nu pot folosi nici pîgubi pe ceilalți [11, p. 82].

Renunțarea la acțiune de către unul din coreclamanți nu produce efecte pentru ceilalți, și nici recunoașterea acțiunii de către un copârît nu-i afectează pe ceilalți copârîți. Fiecare din coparticipanți pot înainta instanței de judecată orice cerere fără acordul celorlalți coparticipanți.

În unele cazuri, de actele de procedură ale unui coparticipant profită și ceilalți coparticipanți. Astfel, de efectul admiterii recuzării judecătorului la cererea unui participant beneficiază toți coparticipanții. Din această categorie de acte ar mai fi: invocarea excepției de necompetență; invocarea excepția puterii lucrului judecat; invocarea nulității actului de procedură.

Spre deosebire de coparticiparea obligatorie, în cazul coparticipării facultative nu se admite încredințarea reprezentării în proces, deoarece, după cum rezultă din alin. (1) al art. 63, lipsesc condițiile enumerate de art. 62 alin. (1) CPC și, de asemenea, fiecare coparticipant participînd în proces în mod independent față de ceilalți coparticipanți (a se vedea punct. 13 din Hotărîrea Plenumului CSJ nr. 5 din 17.11.2014).

Concluzie. La aplicarea normelor procesuale civile privind coparticiparea procesuală instanța de judecată urmează să aplice corect condițiile, pe de o parte, a coparticipării obligatorii, pe de altă parte, a coparticipării facultative. De asemenea, se impune ca legiuitorul moldav să înlătore imperfecțiunile evidențiate în reglementarea coparticipării procesuale obligatorii.

Referințe bibliografice

1. Bussiness și investiții pentru toți contra Moldovei, Hotărîre CEDO din 13 octombrie 2009.
2. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova. Nr. 225-XV din 30 mai 2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 12.06.2003, nr. 111-115/451.
3. Codul familiei al Republicii Moldova. Nr. 1316-XIV din 26 octombrie 2000. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 26.04.2001, nr. 47-48/210.

4. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 13 din 03.10.2005 cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației la examinarea cauzelor despre succesiune. Buletinul Curții Supreme de Justiție 2006, nr. 5.

5. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 5 din 17.11.2014 „Cu privire la actele judecătorești în faza intentării procesului civil și pregătirii pricinii pentru dezbateri judiciare.”

6. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 7 din 24.12.2012 „Cu privire la practica aplicării de către instanțele de judecată a unor prevederi a Legii cu privire la libertatea de exprimare.” În Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2013, nr. 3.

7. Oprina Evelina. Participanții la procesul civil. Ed. Rosetti. București 2005.

8. Prisac Al. Drept procesual civil. Partea generală. Chișinău: Ed. Cartier, p. 206.

9. Viorel M. C. Tratat teoretic și practic de procedură civilă. Vol. I., Editura Național, București, 1996.

10. Афанасьев С. Ф., Зайцев А. И. Гражданский процесс. Москва: Изд. Норма, 2004.

11. Власов А.А. Гражданское процессуальное право. Учебник, ТК Белби, Москва: 2004.

12. Гражданский процесс. Общая часть, учебник под. общ. ред. Беловой Т. А., Колядко И.Н., Юркевича Н.Г., изд. Амалфея, Минск: 2001.

13. Гражданский процесс, учебник под ред. В. В. Яркова, 5-изд., Woltersklweg, Москва: 2004.

14. Гражданское процессуальное право, учебник под. ред. Шакарян М. С., Изд. Проспект, Москва: 2004.

15. Комментарий к Гражданскому процессуальному кодексу Российской Федерации. Под. общ. ред. Нечаева В. И., 4-е изд., прераб. и доп. Москва: Норма: ИНФРА-М, 2013.

16. Комментарий к Гражданскому процессуальному кодексу Российской Федерации (Постатейный). Отв. ред. Жилин Г. А., 7-е изд., прераб. и доп. Москва: Проспект, 2015.

CZU 342.53

RĂSPUNDEREA CA ELEMENT AL STATUTULUI PARLAMENTARILOR

Victor MICU,

doctorand, Institutul de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei

SUMMARY

In this article are studied the forms of liability of lawmakers, regulated in various legislative acts of the Republic of Moldova, specifying the grounds and sanctions. The main accent is placed on constitutional liability of Deputies who, even if not expressly regulated, can be inferred by interpretation from national law.

Keywords: deputy, liability, disciplinary liability, constitutional liability, conventional liability, lifting the mandate.

REZUMAT

Articolul cuprinde un studiu asupra formelor de răspundere a parlamentarilor, reglementate în diferite acte legislative ale Republicii Moldova, cu precizarea temeiurilor și sancțiunilor. Accentul principal este pus pe răspunderea constituțională a deputatului care, chiar dacă nu este reglementată expres, poate fi dedusă prin interpretare din legislația autohtonă.

Cuvinte-cheie: deputat, răspundere, răspundere disciplinară, răspundere constituțională, răspundere contravențională, ridicarea mandatului.

Introducere. Potrivit doctrinei, *Statutul deputatului* presupune totalitatea drepturilor, obligațiilor, garanțiilor și responsabilităților cu care este abilitat deputatul întru realizarea mandatului parlamentar obținut ca urmare a exprimării voinței corpului electoral în contextul exercitării suveranității naționale [1, p. 279].

Din momentul validării mandatului aleșii sunt în serviciul colectivității care i-a desemnat, drept pentru care au ca principală sarcină rezolvarea tuturor problemelor de interes public ce apar și care țin de viața statului. Importanța unei asemenea activități l-a determinat pe legiuitor să instituie un sistem de protecție menit să le garanteze siguranța și deplina libertate a exercitării mandatului.

Protecția oferită de lege însă, impune și o anumită conduită din partea alesului pe tot parcursul derulării mandatului său. El este obligat să respecte Constituția și legile țării, să se supună regulilor de curtuazie și disciplină și să nu folosească în cuvântul lui sau în relațiile cu cetățenii

expresii injurioase, ofensatoare ori calomnioase. În același timp, alesul trebuie să-și îndeplinească atribuțiile cu bună-credință și fidelitate față de țară și colectivitatea care l-a ales, să dea dovadă de probitate și discreție profesională, de cinste și corectitudine. Încălcarea cu vinovăție a unor asemenea obligații atrage în mod firesc răspunderea acestuia [12, p. 26].

În context sunt relevante dispozițiile art. 15 din *Legea despre statutul deputatului în Parlament* [6], deputatul este obligat să respecte cu strictețe Constituția, legile, normele etice și morale. De asemenea, deputatul este dator să fie demn de încrederea alegătorilor, să contribuie prin exemplul personal la întărirea disciplinei de stat, la îndeplinirea obligațiilor civice, la asigurarea drepturilor omului și la respectarea legislației.

Scopul studiului. În cele ce urmează, ne propunem să analizăm legislația în vigoare pentru a elucida formele de răspundere juridică a deputaților, cu precizarea temeiurilor și sancțiunilor.